

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACHA401

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Slutt dato:	25-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
Flowkode:	203 BACHA401 1 OBE 2023 VÅR Haugesund		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	236
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	9900
----------------------	------

Sett hake dersom Ja
besvarelsen kan brukes
som eksempel i
undervisning?:

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)
Gruppenummer: 4
Andre medlemmer i gruppen: Deltakeren har innlevert i en enkeltmannsgruppe

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Jeg vil delta med hele meg og alt jeg er!

En kvalitativ undersøkelse av små barns deltagelse i formelle og uformelle samlinger

I want to participate with all of me and all that I am!

A qualitative study of young children's participate in formal and informal gatherings.

Live Aurstad

Bacheloroppgave i Barnehagelærerutdanningen

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Veileder: Randi Elisabeth Nordlie

Innleveringsdato: 25.05.2023

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

SAMMENDRAG

Dette studiet er basert på en kvalitativ undersøkelse av små barns deltagelse i formelle og uformelle samlinger i barnehagen. I undersøkelsen har jeg studert barns uttrykk og ansattes respons av barns uttrykk i de to forskjellige samlingene. Det overordnede temaet i dette studie, er inkluderende fellesskap i barnehagen. Oppgavens perspektiv og undersøkelsens mål, retter seg mot hvordan allmennpedagogiske aktiviteter kan bidra til å fremme et inkluderende fellesskap for alle barn, uavhengig av hvilke barn som inngår i barnegruppen. For å finne ut mer om dette, har jeg brukt observasjon som metode. Funn i observasjoner av barn og ansatte, viser at barn i stor grad ønsker å delta i fellesskapet, men at personalets handlinger har stor kraft i å virke både fremmende og hemmende for barns deltagelse. Funn viser at det skapes et større handlingsrom for små barns deltagelse i de uformelle samlingene, hvor personalet følger barnets initiativ, enn i de formelle samlingene hvor barn må følge regler, struktur, mål og innhold, satt av de ansatte. I de formelle samlingene, blir barnas handlingsrom lite og samspillsmønsteret trangt. Dette resulterer i at de formelle samlingene fremstår som mindre harmoniske og mer konfliktfylte, og at barns medvirkning blir tilsidesatt som følge av valg ansatte tar, basert på de rammene som de på forhånd har satt. Formell og uformell samling, kan derfor beskrives som to ganske forskjellige aktiviteter som inneholder store kontraster i forhold til konsekvensene dette medfører for barna som deltagere av fellesskapet i samling.

SUMMARY

This study is based on a qualitative study of young children's participation in formal and informal gatherings in kindergarten. In the survey, I have studied children's expressions and employees' responses to children's expressions in the two different gatherings. The overarching theme of this study is inclusive communities in kindergartens. The perspective of the thesis and the objectives of the study focus on how general educational activities can contribute to promoting an inclusive community for all children, regardless of which children you have in a group. To find out more about this, I have used observation as a method. Findings from observations of children and staff show that children largely want to participate in the community, but that the staff's actions have a great power in promoting and inhibiting children's participation. Findings show that more room is created for children's participation in the informal gatherings, where the staff follow the child's initiative, than in the formal gatherings where children must follow rules, structure, goals and content, set by the staff. In the formal gatherings, the children's room for action is limited and the interaction pattern is narrow. As a result, the formal gatherings appear less harmonious and more conflictive, and that children's involvement is disregarded by choices made by employees, based on the framework they have set in advance. Formal and informal gatherings can therefore be described as two quite different activities that contain great contrasts in relation to the consequences this entails for the children as participants of the community in the gathering.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
1.1 Begrepsavklaring	2
1.1.1 Samling	2
1.1.2 Deltagelse	2
1.1.3 Ansatte.....	2
1.2 Oppgavens oppbygging	3
2. Kunnskapsgrunnlag.....	4
2.1 Forskning.....	4
2.1.1 «Inkluderende pedagogikk i barnehagen – et samarbeidsprosjekt»	4
2.1.2 «Rom for medvirkning? Om kvaliteter i samspillet mellom førskolelærer og barn» ...	5
2.2 Teoretisk grunnlag.....	5
2.2.1 Hva er en samling?	5
2.2.2 små barns læringsmiljø.....	7
2.2.3 Relasjoner og samspill mellom liten og stor.....	7
2.2.4 små barns fellesskap.....	8
2.2.5 Små barns uttrykk.....	9
2.2.6 Små barns medvirkning	9
3. Metode.....	11
3.1 Kvalitativ metode.....	11

3.1.1 Observasjon	11
3.2 Etske Hensyn.....	12
3.3 Valg av informanter	13
3.4 Gjennomføring av observasjoner	13
3.5 Analyse.....	14
3.6 Tolking.....	15
3.7 Undersøkelsens Kvalitet	16
4. Presentasjon av funn og drøfting.....	17
4. 1 En praksisfortelling basert på observasjoner av uformelle samlinger	17
4.1.1 “Dynamisk deltagelse og samspill med plass til alle”	17
4.1.2 Drøfting av “Dynamisk deltagelse og samspill med plass til alle.	19
4.2 En praksisfortelling basert på observasjoner av formelle samlinger	21
4.2.1 “Er det plass til meg her?”	21
4.2.2 Drøfting av “er det plass til meg her?”	23
4.3 Sammendrag av drøfting	26
5. konklusjon	28
6. kildehenvisning	30
6.1 Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema til undersøkelsens informanter.....	32

Forord

*Så var omsider 4 år på skolebenken over for denne gang. Å studere til å bli barnehagelærer i voksen alder, har vært både krevende og givende. Krevende fordi jeg som student har blitt nødt til å sjonglere både jobb og familieliv sammen med alt som følger med av arbeid og innsats når man velger å studere. Givende i form av å stadig ha mulighet til å tilegne meg ny og mer kunnskap, som jeg kan bruke og knytte opp til mine mange års erfaringer som ansatt i barnehage. Takket være god hjelp og kunnskapsdeling fra faglig dyktige forelesere, sammen med hardt arbeid og egen innsats, kjenner jeg nå på en dypere forståelse av jobben min. På mange måter skal det bli en lettelse å levere fra seg denne oppgaven, som gjennom flere måneder har tatt mye av min oppmerksomhet og tid. For å sitere min mellomste sønn; «**ska du ikke snart legga fra deg den der skjermen og vær litt med familien din?**» og jo, nå skal jeg endelig snart legge fra meg den skjermen. Likevel er det litt vemodig å skulle være ferdig med en oppgave som har betydd og betyr så mye for meg i form av å handle om et tema jeg virkelig brenner for. Men selv om jeg leverer fra meg oppgaven, slipper jeg aldri tak i tematikken. Den tar jeg med meg inn i jobben min som FERDIG barnehagelærer!*

Takk til min dyktige og engasjerte veileder, Randi Elisabeth Nordlie, for god hjelp, støtte og veiledning! Uten deg, ville denne oppgaven sett ganske annerledes ut. Takk også til arbeidsgiver som har gjort det mulig for meg å studere i voksen alder. Takk til egne barn og takk til alle barnehagebarn. Dere beriker min hverdag og lærer meg noe nytt hver eneste dag! Takk også til egne foreldre og svigerforeldre for barnevakt når det har vært behov for det. Jeg må selvsagt også takke min unike og rause mann for et godt samarbeid. Din nære og trygge tilstedeværelse, har mang en gang lettet min gnagende samvittighet av å føle meg som en noe fraværende og surrete mor i de aller travleste periodene gjennom disse fire årene. Helt til slutt og mest av alt, må jeg takke mine informanter, store og små, for at dere ville delta i denne undersøkelsen. Uten dere hadde ikke denne oppgaven blitt til.

For å forhindre å ta helt av med min takketale, vil jeg nå rette fokus mot det oppgaven skal handle om. Jeg ønsker derfor å løfte fram et sitat av Amalie Skram, som jeg opplever at fanger noe av essensen av hva denne oppgaven handler om;

“Er vi ikke alle produkter som er og må være som vi er?” (Amalie Skram, 1900)

Takk for meg, og god lesing!

1. Innledning

Temaet jeg har valgt å undersøke, er inkluderende fellesskap i barnehagen. Bakgrunnen for valg av tema, er at jeg brenner for at alle barn skal få oppleve å være del av et fellesskap, og at barna skal få kjenne på verdien av å være betydningsfull i seg selv og for andre.

I rammeplanen står det at «å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen» (kunnskapsdepartementet, 2017, s.7). Med andre ord skal verdiene være med i alle valg personalet tar og i alle aktiviteter som tilbys barn i barnehagen. Det kan f.eks. handle om måten man møter barn i leveringssituasjoner, hvordan barnehagen legger opp et måltid, hvordan ansatte ser på begrepet fri lek eller hva man legger i betydningen av læringsaktiviteter i barnehagen. Å ta tak i alle aspekt av aktuelt tema og alle arenaer barn deltar på i barnehagen, vil være for omfattende. Jeg har derfor valgt å spisse min problemstilling slik at den går i dybden av et avgrenset område innenfor gitt tematikk. Min problemstilling blir derfor: ***Hvordan deltar barn fra 0-2 år i en formell og en uformell samling i barnehagen?***

I denne undersøkelsen, vil inkluderende fellesskap ses fra et perspektiv som handler om hvordan allmennpedagogiske aktiviteter kan bidra til å fremme et inkluderende fellesskap for alle barn, uavhengig av hvilke barn som inngår i barnegruppen. I undersøkelsen har jeg sett etter faktorer som fremmer og faktorer som hemmer små barns mulighet til deltagelse i fellesskapet. Med observasjon som metode, har jeg sett på hvordan barn deltar, hvordan personalet møter barns deltagelse, og hvordan barns deltagelse kommer til syne og får plass i fellesskapet i de forskjellige samlingene. Målet med undersøkelsen, er at mine funn kan belyse temaet inkluderende fellesskap, med økt kunnskap om hvordan ansatte i barnehager kan arbeide for å nå målet om et trygt og godt barnehagemiljø og et inkluderende fellesskap for alle barn i barnehagen.

1.1 Begrepsavklaring

1.1.1 Samling

Samling er i oppgaven definert som formell og uformell samling. Den formelle samlingen, er aktiviteten som ansatte på aktuell avdeling, selv definerer som samling. Denne samlingen er strukturert med faste rammer og et planlagt pedagogisk innhold (Eriksen og Isaksen, 2022, s.64) Den uformelle samlingen er mer fri i sin form og innhold, og oppstår spontant. For å skille den uformelle samlingen fra lek, har jeg likevel satt noen rammer som hjelper meg å holde et bestemt fokus. Samlingen skal inneholde et eksistensielt møte mellom barn og voksen (Eriksen & Isaksen,2020, s.64). I tillegg skal samlingen inneholde elementer som kan speiles i den formelle samlingen. Sang, eventyr, rim, regler og ritualer (Eriksen & Isaksen, 2020, s.87) er slike element.

1.1.2 Deltagelse

Et annet ord for å delta, kan være medvirkning. Det vil si at barn på ulike måter uttrykker egen vilje eller egne behov og at barn blir møtt med forståelse, undring og anerkjennelse (Gunnestad, 2019, s.78). Barns deltagelse vil i denne oppgaven si, at barn blir synlige i form av uttrykk og handling, og på den måten tar og får plass i et fellesskap.

1.1.3 Ansatte

I denne oppgaven, er ansatte definert som de omsorgspersonene barna møter på avdelingen. Hvilken utdanning ansatte på avdelingen har, er ikke vektlagt i denne undersøkelsen. Andre ord for ansatt brukt i denne oppgaven, er omsorgsperson, personal og voksen.

1.2 Oppgavens oppbygging

Oppgaven er delt i fem kapitler. I kapittel 1 presenteres bakgrunn for valg av tema, oppgavens problemstilling og undersøkelsens hensikt. I Kapittel 2 fremlegges teorigrunnlaget oppgaven støtter seg til. Kapittel 3 handler om valg av metode, valg av informanter og gjennomføring av undersøkelsen. Her drøftes også etiske hensyn knyttet til valg som er tatt, samt metodens validitet og relabilitet. I kapittel 4 presenteres funn i form av praksisfortellinger som drøftes fortløpende opp mot teori fra kapittel 2. I Kapittel 5 vil jeg etter en helhetlig vurdering, presentere min konklusjon av oppgavens problemstilling; Hvordan deltar barn fra 0-2 år i en formell og en uformell samling i barnehagen?

2. Kunnskapsgrunnlag

Kunnskapsgrunnlaget som presenteres i dette kapitlet, er sammen med funn, vurderingsgrunnlaget som er brukt for å svare på oppgavens problemstilling. Først presenteres forskning av betydning for denne undersøkelsen. Deretter presenteres teori fra forskjellige teoretikere og fra ulike relevante forskningsbaserte bøker.

2.1 Forskning

For å finne forskning knyttet til problemstillingens tema, har jeg søkt i digitale baser som Idunn, Nova, og Google Scholar. Søkeordene jeg har benyttet meg av, er ord som *inkludering*, *inkluderende fellesskap*, *samling*, *inkluderende pedagogikk* og *inkluderende læringsmiljø*. Resultat av søk, viser at det finnes en del forskning av temaet inkluderende fellesskap. Likevel finner jeg med disse søkeordene, mest forskning som retter seg mot eldre barn og klasseromspedagogikk, samt spesialpedagogiske perspektiver og inkludering av flerspråklige barn. Det finnes likevel noe forskning som retter seg mot inkluderende fellesskap i barnehagen med et allmennpedagogisk perspektiv.

2.1.1 «Inkluderende pedagogikk i barnehagen – et samarbeidsprosjekt»

Kristin Pedersen hadde i sitt prosjekt et mål om å undersøke om et godt allmennpedagogisk tilbud i barnehagen, kan gjøre at det blir mindre behov for spesialpedagogiske tiltak i barnehagen. Metoden hun brukte for å finne ut mer om hvordan barnehager kan fremme en inkluderende pedagogikk og praksis, var undersøkelser i form av aksjonsforskning. I alt tre barnehager deltok i prosjektet. Formålet med prosjektet, var økt fokus på temaet inkluderende pedagogikk og formålet med metoden var økt kunnskap og endring av praksis i de barnehagene som deltok. I en oppsummering av funn, viser hun til flere faktorer som kan være utfordrende med tanke på å fremme inkludering. Et funn, er hvordan voksne omtaler barn i positivt og negativt lys. På dette punktet konkluderer Pedersen med at barnehagene

må ha et særlig fokus på å reflektere over denne praksisen. «For hvorfor blir noen barn de bråkete, de voldsomme eller de stille? Og hvorfor er stille bra og bråkete dårlig?» (Pedersen, 2008, s.376-387).

2.1.2 «Rom for medvirkning? Om kvaliteter i samspillet mellom førskolelærer og barn»

Berit Bae løfter frem voksenrollens betydning for barns medvirkning. Målet med artikkelen var å drøfte hvordan samspillet mellom barn og voksen, legger føringer for barns deltagelse i fellesskapet. For å beskrive hvordan ulike samspillsmønstre åpner eller lukker for barns deltagelse, bruker hun begrepene trangt og romslig samspillmønster. Et romslig samspillsmønster gir barna større handlingsrom enn et trangt samspillsmønster. Artikkelen er basert på Baes egen forskning som besto av analyse av samtale mellom førskolelærer og barn. Innsamling av data besto av observasjon og video. Baes undersøkelse viser til flere funn av betydning for barns medvirkning. Et funn viser at nærhet i form av at voksne er oppmerksomt til stede for barn, er sentralt og grunnleggende viktig når det kommer til kvalitet i aktiviteter hvor barns deltagelse oppstår spontant (Bae, 2009, s.9-28).

2.2 Teoretisk grunnlag

2.2.1 Hva er en samling?

I dagens barnehager finnes det ulik betydning og ulik bruk av ordet samling eller samlingsstund. Å sette en absolutt definisjon på hva samlingsstunden er og skal være i en barnehage, er utfordrende av flere grunner. Samling har lange tradisjoner i den nordiske barnehagen. Den første samlingen kan spores helt tilbake til Frøbels tid. Aktiviteten ble da sett på som en viktig aktivitet for å være sammen om noe felles (Eriksen & Isaksen, 2020, s. 12). Likevel har samlingsstunden fått en del kritikk gjennom tiden. Kritikken har handlet om mange forskjellige aspekter, hvor både mål, innhold og struktur er nevnt (Eriksen & Isaksen, 2020, s.11). Åberg og Taguchi peker for eksempel på at tiden vi lever i og nye erfaringer, kan påvirke synet vi har på hvordan barn lærer, som igjen vil kunne påvirke og styre måten vi velger å planlegge en samling (Åberg & Taguchi, 2006, s.37). Dette forklarer Gunnestad som

at vårt pedagogiske grunnsyn kan påvirke måten vi prioriterer eller velger å gjøre ting på i barnehagen (Gunnestad, 2019, s.31). Nyere syn på barn handler om å se barnet som handlende subjekt (Schei, 2019, s.104). Samling kan med det forstås som en meningsskapende arena hvor barn lærer om seg selv og om andre. Å delta i en samling kan åpne for barnas forståelse av verdier som inkludering, medvirkning og kommunikasjon med andre (Eriksen og Isaksen, 2020, s.25).

Eriksen og Isaksen sier at samlinger preget av voksenstyrt tema og innhold er vanlig i den nordiske barnehagen og at man som pedagog er opplært til å planlegge aktiviteter for at barn skal kunne tilbys best mulige opplevelser (Eriksen og Isaksen, 2022, s.64). Brendeland på sin side sier at en samling for henne er en arena for å dele fine, varme og magiske øyeblikk sammen (Brendeland, 2009, s.14). Likevel er hun ikke fremmed for at samlingen like fullt kan være en arena hvor målet er å holde barna samlet lengst mulig. Hun sier at mange pedagoger nok kan kjenne seg igjen i at denne etablerte sannheten om hva som er kvalitet, kan føles som en vurdering av hvor god man er i jobben sin (Brendeland, 2009, s.17). Samtidig fant Ruff og Larsen (1990) at en ettåring, gjennomsnittlig kunne klare å holde konsentrasjonen og blikket på en bestemt gjenstand, i omtrent tre sekunder i selvstendig lek. For en treåring varte denne konsentrasjonen i rundt ni sekunder (Lunde & Brodal, 2022, s. 88). Ved delt oppmerksomhet, klarte barna i gjennomsnitt å holde på oppmerksomheten på samme gjenstand i rundt ti sekunder mer enn hva barna greide på egen hånd (Lunde & Brodal, 2022, s.91). Likevel snakker vi her om sekunder eller i beste fall minutter. Vi kan derfor ikke forvente at små barn skal sitte i ro for lenge om gangen. De må ha mulighet til å bevege seg og erfare med hele seg og alle sanser (Kjær, 2019, s.21). Med denne kunnskapen, ser vi tydelig at barn er komplekse og flyktige små mennesker med en helt egen og spesiell væremåte. Denne kompleksiteten skiller seg fra voksne i form og i uttrykk (Bae, 2018, s.46). Å kunne møtes i en samling, krever i så måte en hel del av pedagogen.

Å møtes om noe felles kan også beskrives som et eksistensielt møte hvor et subjekt møter et annet. Dette møtet kan ikke planlegges, men oppstår spontant (Eriksen & Isaksen, 2020, s.64). Likevel trenger det eksistensielle møtet, noen inntrykk eller et tema å støtte seg til for å kunne oppstå (Eriksen & Isaksen, 2020, s.65). Et planlagt pedagogisk innhold i samling kan være et slikt inntrykk. Brendeland mener at å planlegge en samling for de minste, er å tilrettelegge for opplevelser som stimulerer alle sanser og at barns bevegelse blir sett på som en naturlig del

av barns deltagelse heller enn uro (Brendeland, 2009, s.84). Ser vi samling som en arena for læring, må vi derfor snakke om små barns læringsmiljø.

2.2.2 små barns læringsmiljø

Små barn har en medfødt trang til å delta, samarbeide med andre og å høre til (Hansen, 2013, s.26). Fra et utviklingspsykologisk perspektiv, vet vi at barn lærer gjennom å være «en deltagende observatør» (Lunde & Brodal, 2022, s.113). Lunde og Brodal henviser til Allison Gopniks Teori om at små barn trenger å utfolde seg i fri lek og utforsking, og at dette er en forutsetning for å åpne døren for barns læring (Lunde & Brodal, 2022, s.116). Et godt læringsmiljø, er preget av at barn opplever trygghet og tillit til omsorgspersonene. Dette fordrer at barnet opplever omsorgspersonene som forutsigbare, ærlige og rettferdige, og at barnet kan teste ut ulike forståelser av verden uten å oppleve sanksjoner og straff dersom barnet trør “feil” i forhold til hva voksne eventuelt forventer av barnet i situasjonen (Eriksen & Isaksen, 2022, s.100). Hvordan Læringsmiljøet blir, handler dermed både om hvilke aktiviteter barnehagen prioriterer å tilby barn i barnehagen, men også i stor grad om relasjoner mellom barn og barns omsorgspersoner.

2.2.3 Relasjoner og samspill mellom liten og stor

Alle mennesker som tilbringer mye tid sammen, vil utvikle relasjoner seg imellom. Om en relasjon kan sies å være positivt eller negativt ladet, kommer an på hvordan partene opplever hverandres handlinger og hensikter. En relasjon handler altså i stor grad om samspillet mellom partene og hvilke erfaringer dette samspillet medfører (Mælan & Drugli, 2022, s.10). Å bygge gode relasjoner mellom liten og stor, kan handle om hvordan man som voksen møter barnet. En annen måte å forklare dette på, er hvordan voksne avstemmer seg barna ved å hele tiden legge merke til hvordan barn uttrykker seg, og at man som voksen svarer barnet på en måte som ivaretar barns følelser og barns opplevelse av situasjonen (Kjær, 2019, s.92). Bae kaller dette for et romslig samspillsmønster (Bae, 2009, s.9-28). At voksne responderer raskt, er like viktig som å respondere riktig, og krever derfor nærhet til barnet (Drugli, 2022, s. 143). En trygg og stabil relasjon mellom barn og voksen, vil ha positiv innvirkning på barnets

generelle trivsel i øyeblikket partene er sammen om noe felles, men også danne grunnlag for videre positiv utvikling (Drugli, 2017, s.145).

Barn og voksne vil aldri stå i en likestilt relasjon. Voksne har med seg erfaringer og kunnskap fra et levd liv, noe barn ikke har i like stor grad. Man kan likevel forsøke å oppnå en likeverdig relasjon. Fordi barn ikke kan justere seg opp til den voksnes nivå, må den voksne justere seg ned til barnets nivå. For å få til dette, må man som voksen åpne opp for barnets egen forståelse av situasjonen. En slik handling, krever at man i stor grad må holde igjen egen kunnskap og definisjoner av sannheter. Selv med økt bevissthet om at denne forskjellen er til stede i en barn-voksen relasjon, kan faren for å overkjøre barnets egen undring og meningsskapning være til stede (Gunnestad, 2019, s.48). Vi kan også snakke om denne relasjonen som en maktrelasjon (Eriksen & Isaksen, 2020, s.33). Slike maktrelasjoner kan vise seg i ulike pedagogiske aktiviteter og kan identifiseres ved å observere og legge merke til ulike styringsteknikker som mennesker i et fellesskap bevisst eller ubevisst bruker for å styre andre mennesker (Eriksen & Isaksen, 2020, s.30).

2.2.4 små barns fellesskap

Et fellesskap består av mennesker som gir og får impulser fra hverandre. Å møte et annet menneske, vil si at begge parter er i bevegelse som likeverdige parter (Eriksen & Isaksen, 2020, s.63). «Merleau-Ponty peker på en form for kommunikasjon der den andres hensikter går gjennom min kropp og mine hensikter går gjennom den andres» (Haugen, et al. 2014, s. 34). Med denne forståelsen blir barnet sett som kroppssubjekt (Haugen et al, 2014, s.31). Løkken skriver at barns kroppslige bevegelser, kan virke rare og tilfeldige for utenforstående, men at disse kroppslige bevegelsene er meningsfulle for barna som deltar i samspillet. Det er barnets måte å bebo verden ved å oppleve seg selv gjennom deltagelse i et fellesskap sammen med andre (Haugen, et al., 2014, s.35). Noen barn kan trenge støtte i samspill med andre barn for at relasjonen dem imellom skal oppleves god. Barn trenger at voksne setter ord på barnets opplevelse av situasjonen og voksne som anerkjenner følelser barnet viser. At personalet legger merke til og griper fatt i barnets interesse, kan åpne for at flere barn inviteres med inn i aktiviteten og at barnets fellesskap utvides. En nær og tilstedeværende voksen, vil derfor kunne virke positivt og fremmende for barns mulighet til deltagelse i et fellesskap, ved at den

voksne støtter barnas mulighet til å danne gode relasjoner og vennskap til andre barn. (Drugli, 2017, s.170).

2.2.5 Små barns uttrykk

For å kunne forstå små barns deltagelse i et fellesskap, må man rette fokus mot andre uttrykksformer enn bare det verbale. «Barn er kroppslige, estetiske, skapende, lekende, musiske og vokale», sier Wolf, og henviser til den italienske filosofien, Reggio Emilia, som sier at «et barn har hundre språk» (Wolf, 2014, s.98). Lunde & Brodal poengterer at barn rent genetisk sett er ulike i form av at alle mennesker er ulikt programmert og disponert til å utvikle seg i hver sin unike retning. Temperament er en del av mennesket som er sterkt styrt av gener. Samtidig vil miljøet rundt, påvirke hvordan disse forutsetningene utvikles. Barn med et kraftig og eksplosivt temperament, uttrykker seg forskjellig fra barn med et rolig temperament. Vi må derfor huske på at et miljø preget av irettesettelse og regler som fordrer en viss type adferd, kan tåles på en annen måte av barnet som i utgangspunktet følger slike regler “av natur,” enn av det barnet som har et eksplosivt temperament og sterk vilje til å bestemme selv. Dette kan slå uheldig ut i form av å skape ulikhet og ekskludering i form av at barn “ikke passer inn” i aktiviteter som forutsetter en viss type adferd (Lunde & Brodal, 2022, s.123). Bae kaller dette for et trangt samspillsmønster (Bae, 2009, s.9-28). Bae sier at små barn uttrykker seg ulikt fra voksne og også ulikt fra barn til barn (Bae, 2018, s.46). Hvordan barn uttrykker seg kan med andre ord ha betydning for hvordan barn får medvirke og delta i fellesskapet (Bae, 2009, s.9-28).

2.2.6 Små barns medvirkning

Barn som opplever å bli møtt med forståelse, undring og anerkjennelse, vil kunne oppleve å medvirke gjennom å uttrykke egen vilje og egne behov (Gunnestad, 2019, s.78). Selv om små barn skal ha like muligheter til å uttrykke seg som eldre barn, så viser undersøkelser at flere uttrykksformer er vanskelige for barn å uttrykke i barnehagen (Bae, 2018, s.98). Sterke følelser som sinne og gråt er eksempler på slike uttrykk (Bae, 2018, s.53). Hvordan voksne møter barn og hvordan barn opplever å bli møtt, kan ha betydning for hvilke uttrykk barna

viser eller slutter å vise (Bae, 2018, s.54). At barns uttrykk skal ha en reel medvirkning, krever derfor en nær og lyttende omsorgsperson som tar seg tid til å se, lytte til og å søke å forstå barns uttrykk, også nonverbale uttrykk (Gunnestad, 2019, s.78). «Det lille barnets “prosjekt,” er å skape mening og forutsigbarhet i en overveldende komplekskompleks tilværelse» (Lunde og Brodal, 2022, s.80) og fordi barn er så forskjellige, er deres utforsking av verden også unik. Så selv om barn deltar i den samme aktiviteten, deltar de forskjellige barna på forskjellige måter og med forskjellige uttrykk (Kjær, 2019, s. 29). Voksne som møter barnets uttrykk, vil kunne åpne for at barnet kan kjenne på verdien av å bli sett, hørt, godtatt og forstått (Eriksen og Isaksen, 2022, s.64). At barn opplever gode relasjoner, forstår situasjonen det befinner seg i og kan samarbeide med andre, er grunnleggende for både sosial og fysisk helse (Lunde & Brodal, 2022, s.122)

3. Metode

En metode er det redskapet man velger å bruke for å finne svar i en undersøkelse (Dalland, 2020, s. 56). Dette kapitlet handler om valgt metode som er brukt for å finne svar på problemstillingen: Hvordan deltar barn fra 0-2 år i en formell og en uformell samling i barnehagen? I dette kapitlet vil jeg redegjøre for valg av metode, valg av informanter, gjennomføring av observasjoner, egen analyseprosess og tolkning av data. I kapitlet diskuteres også etiske hensyn og undersøkelsens kvalitet.

3.1 Kvalitativ metode

Vi skiller mellom kvalitativ og kvantitativ metode. Mens kvantitativ metode har som hovedmål å telle mengder og å sammenligne, har den kvalitative tilnærmingen som mål å søke en dypere forståelse for ulike fenomen i form av å fange en opplevelse eller mening (Dalland, 2020, s.54). Denne oppgavens problemstilling har som mål å undersøke små barns deltagelse, og åpner med det opp for å bruke en kvalitativ metode (Dalland, 2020, s.54.). Jeg har derfor valgt observasjon som metode, som er en variant av en kvalitativ undersøkelse.

3.1.1 Observasjon

Å bruke observasjon som vitenskapelig metode, skiller seg fra hverdagslig iakttagelse av medmennesker, fordi den som observerer har et fokus og et mål for å observere. Som observatør, må man derfor være fokusert på det man ønsker svar på, og ta i bruk alle sanser mens man observerer. På den måten kan man klare å få tak i større sammenhenger ved å studere små detaljer (Dalland, 2020, s.101).

Oppgavens problemstilling sier at fokus skal være å legge merke til hvordan små barn deltar i samling. På den ene siden passer observasjon som metode bra til undersøkelsen fordi observasjon i en vitenskapelig sammenheng handler om å studere det som skjer, eller det personen gjør (Dalland, 2020, s.100). Metoden åpner derfor for muligheten til å undersøke

problemstillingen med et perspektiv som viser hva som skjer i samling på den aktuelle avdelingen. Denne metoden passer også fordi den ikke krever et verbalt språk fra de yngste barna som observeres, på samme måte som f.eks. et intervju ville gjort.

På den andre siden krever metoden at vi tar vare på opplevelsen i form av å skrive den ned, bearbeide og tolke observasjonen (Dalland, 2020, s.102). Fra dette perspektivet kan metoden i kombinasjon med utvalg av informanter åpne for et etisk dilemma. Kravet om å tolke det man ser, kan bli problematisk, fordi enkelte hendelser er vanskelige å tolke korrekt uten å stille kontrollerende og oppklarende spørsmål til dem man observerte (Dalland, 2020, s.100). I denne undersøkelsen er dette problematisk fordi barna er for små til å gi meg utfyllende svar på om hvorvidt jeg har tolket deres uttrykk riktig. En grundig analyse er derfor nødvendig for å kunne se sammenhenger og for å kunne tolke barn med en ydmykhet som ivaretar barnas intensjoner i øyeblikket observasjonene finner sted.

3.2 Etiske Hensyn

Forskningsetikk handler om å ivareta forskningsetiske krav. Det er i hovedsak tre krav man må forholde seg til (Bergsland & Jæger, 2022, s.47). Det første kravet, er kravet om informert samtykke fra sine informanter. Fordi det er viktig å ivareta barn, foreldre og ansatte i hele prosessen av denne undersøkelsen, ble informasjon et viktig forarbeid. Alle foreldre og ansatte fikk på forhånd utdelt et informasjonsskriv og et samtykkeskjema (vedlegg 1). I informasjonsskrivet presenterte jeg oppgavens tema og mål for undersøkelsen. Her tydeliggjorde jeg også hva en eventuell deltagelse ville innebære for informantene. I skjemaet kunne foreldre godta eller avslå deltagelse på vegne av sitt barn, og ansatte kunne godta eller avslå egen deltagelse. Det neste kravet som skal følges, er informantenes krav om privatliv. Utdelt samtykkeskjema, samlet derfor ikke inn personopplysninger. Alle barn og ansatte, er også i hele prosessen, fra innsamling av data, til ferdig oppgave, anonymisert ved å bruke fiktive navn. Informantene ble også informert om at de når som helst, uten å oppgi grunn, kunne trekke seg fra å delta i undersøkelsen og at dette ikke ville ha noen negative konsekvenser for dem. Det siste kravet, er informantenes rett til korrekt gjengivelse. Alle hendelsesforløp er i oppgaven beskrevet og gjengitt så korrekt som mulig og all samtale er gjengitt med informantenes egne ord.

3.3 Valg av informanter

Jeg har i undersøkelsen gjort et bevisst valg i forhold til hvem jeg skulle observere, altså et strategisk valg (Dalland, 2020, s.59). Fordi problemstillingen sier at det er barn fra 0-2 år som skal forskes på, ble det naturlig å velge en avdeling hvor denne aldersgruppen er majoriteten av samlet barnegruppe. En ren småbarnsavdeling ble derfor valgt framfor eksempelvis blandede barnegrupper.

For å finne informanter til undersøkelsen, tok jeg kontakt med en tidligere praksisbarnehage. Jeg tok direkte kontakt med den aktuelle avdelingen og spurte om de ansatte var interessert i å delta i en undersøkelse av små barns deltagelse i samling, noe de stilte seg positivt til. Jeg opplevde personalet som avslappet og åpne til at jeg skulle komme inn på avdelingen å observere. At jeg spurte direkte og personlig, kan ha bidratt til at prosessen med å finne informanter kom raskt på plass.

Selv om oppgaven er vinklet til å handle om små barns deltagelse, var ansattes respons av barns deltagelse også en viktig del av observasjonene. Informantene er med andre ord hele småbarnsavdelingen, tre voksne, og ni barn i alderen 0-2 år. Alle informantene har fått fiktive navn. De ansatte kaller jeg «Mona», «Helene» og «Siri» og barnegruppa består av barna «Helge», «Olav», «Knut», «Nora», «Jonas», «Trym», «Ali», «Jasmin» og «Grete».

3.4 Gjennomføring av observasjoner

I utgangspunktet skulle jeg observere ni barn og tre voksne på en småbarnsavdeling. Grunnet sykdom, endte jeg med å observere mindre grupper barn hvor antall varierte fra tre til fem barn i hver samling. Jeg valgte å observere over fem dager i tidsrommet 09: 30 til 11 00, for å få mulighet til å kunne se barna i lignende situasjoner over noe tid. Jeg opplevde dette som krevende fordi jeg etter hvert fikk ganske store mengder med data som jeg underveis måtte bearbeide, tolke og analysere. Samtidig ga fremgangsmåten meg en mulighet til å se etter spesielle hendelser som skilte seg ut i form av gjentakelse, og hendelser som skilte seg ut i form av avvik fra gjentagende hendelser. På forhånd delte jeg mine observasjoner i to kategorier; formell og uformell samling. Mens den ene observasjonssekvensen var låst til å foregå i avdelingens formelle samlinger, oppsto de resterende observasjonene i uformelle

sammenkomster mellom to eller flere individ. I alt 12 observasjoner ble samlet inn. Fire observasjoner ble deretter valgt ut og bearbeidet til to praksisfortellinger. Praksisfortellinger handler om å skildre det som skjer i bestemte situasjoner, og praksisfortellingens hensikt, er å formidle et poeng og å sette i gang noen tankeprosesser rundt det man har vært vitne til (Bergsland & Jæger, 2022, s.37). Praksisfortellinger i denne oppgaven, skildrer det jeg finner typisk i de forskjellige samlingene, basert på min tolkning av informanter og min analyse av hendelsesforløpet i de forskjellige samlingene.

I undersøkelsen observerte jeg uttrykk barna viste i sin deltagelse i samling, og personalets respons til barns uttrykk. Å finne en god plassering i rommet ble derfor viktig for å få med meg så mye som mulig (Dalland, 2020, s.113). For å kunne gjengi hendelsesforløpet så korrekt og beskrivende som mulig, tok jeg notater i form av løpende protokoll (Bergsland & Jæger, 2022, s. 37). I hver observasjon skrev jeg ned alt jeg så og hørte. Denne fremgangsmåten var på den ene siden nyttig i form av å samle dialog og nøyaktig hendelsesforløp. På den andre siden var det vanskelig å sile ut mindre viktige detaljer i øyeblikket, og jeg brukte derfor lang tid på å se gjennom og å transkribere materialet i etterkant av observasjonene. Det kan også tenkes at jeg kunne opplevd en dypere tilstedeværelse ved å simpelthen være i rommet og ta til meg inntrykket og essensen av aktiviteten, for så å skrive ned hendelsesforløpet i etterkant. Valgt fremgangsmåte sikret likevel at jeg fikk med meg mange betydningsfulle små detaljer som jeg muligens ellers kunne glemt eller oversett ved annen fremgangsmåte.

3.5 Analyse

Å analysere vil si å undersøke deler av det som skjer og å forsøke å se mulige sammenhenger og årsaker til at ting er som de er (Dalland, 2020, s.22). Allerede i forarbeidet mitt startet jeg prosessen med å kartlegge tidligere forskning av aktuelt tema. Jeg hadde derfor allerede dannet meg et bilde av hva jeg eventuelt kom til å finne av faktorer som hemmer og faktorer som fremmer barns mulighet til deltagelse i fellesskapet. Likevel hadde jeg ikke på dette tidspunktet testet mine fordommer med egne undersøkelser, egen vinkling, egen problemstilling eller egne informanter. Å bruke god tid på å analysere egne resultater, med en erkjennelse av egne fordommer, ble derfor viktig for å forhindre å dra forhastede konklusjoner i egen undersøkelse.

Fem dager med observasjon ga mengder av rådata som skulle bearbeides og tolkes. Dette arbeidet startet jeg med samtidig som jeg startet på min analyseprosess. Etter undersøkelsen, så jeg gjennom mine notater i sin helhet. Deretter begynte jeg å se etter likheter og ulikheter i de forskjellige observasjonene. Siden jeg allerede hadde to kategorier å plassere observasjonene i, var disse allerede delt inn i formell og uformell samling. Jeg så tydelig likheter i observasjonene som var i samme kategori og tydelig forskjeller i de to motstående kategoriene. På den måten kvalifiserte formell og uformell samling til å oppleves som to ganske forskjellige aktiviteter.

3.6 Tolkning

Å tolke er å vise egen forståelse av det man observerer (Dalland, 2020, s.22). Å tolke andre, krever at man som forsker kan se observasjonene med et hermeneutisk kunnskapssyn som handler om å sette seg inn i hvordan verden oppleves av andre (Dalland, 2020, s.48). I denne undersøkelsen, vil det si å kunne innta et barneperspektiv. Kjær beskriver dette som å legge vekk egne holdninger til bestemte situasjoner og heller legge merke til barns egen meningsskapning (Kjær, 2019, s.92). Med andre ord er det barnas stemme og deltakelse slik jeg tolker den som blir synlig i denne oppgaven. Dette arbeidet krever noen etiske refleksjoner og må problematiseres. En utfordring kan være at hvordan jeg tolker og forstår hvordan verden oppleves av barna, utfordrer forståelsen av hva som er barns egen meningsskapning. Hvordan jeg tolker barna, vil også ha sammenheng med hvilket barnesyn jeg har. Å være klar over egne holdninger og fordommer, ser jeg som positivt i forhold til å kunne gå inn i en undersøkende rolle. Samtidig som det er viktig å kunne innta et barneperspektiv, er ansattes respons en sentral del av denne undersøkelsen. Å kunne se situasjonen fra ansattes perspektiv, er derfor også viktig for å kunne forstå situasjoner som utspiller seg i de forskjellige samlingene.

3.7 Undersøkelsens Kvalitet

Oppgavens reliabilitet vil i en kvalitativ undersøkelse handle om undersøkelsens pålitelighet (Bergsland & Jæger, 2022, s.44). Som forsker har jeg forsøkt å beskrive undersøkelsens prosess så detaljert og transparent som mulig og gjort en nøye vurdering av alle valg som er tatt av betydning for undersøkelsen. Valg av metode og innsamling av data, valg av informanter og valg av fremgangsmåte, er eksempler på deler av undersøkelsen som har vært oppe til refleksjon og vurdering, både i forkant av undersøkelsen og underveis i prosessen. Validitet handler om oppgavens troverdighet og overførbarhet (Bergsland & Jæger, 2022, s.44). Undersøkelsen er kumulativ (Dalland, 2020, s.61) i form av å bygge videre på annen relevant forskning som finnes tilgjengelig om temaet inkluderende fellesskap. Likevel er mine funn unike, fordi resultatet vil variere i form av ulike sammensatte faktorer. Valg av informanter er en faktor som vil være særlig avgjørende. Med andre ord, vil man kunne finne forskjellig praksis i forskjellige barnehager og på forskjellige avdelinger, fordi disse består av forskjellige ansatte og forskjellige barn. Jeg vurderer samtidig at valgt metode, tjener undersøkelsens formål i form av å vise et tydelig bilde av situasjonene som utspiller seg på den aktuelle avdelingen. At undersøkelsen strekker seg over flere dager og i form av mange observasjoner, er også med på å styrke egen trygghet på at funn samsvarer med virkeligheten av barns deltagelse i samling på den aktuelle avdelingen. Alle metoder har sine svakheter og man kan aldri være sikker på å kunne eliminere alle feilkilder (Dalland, 2020, s.109). Den viktigste feilkilden i en observasjon, vil være observatøren selv (Dalland, 2020, s.109). Som observatør fungerer man som et unikt filter eller sil som fanger opp meninger og sammenhenger ut fra hvordan man selv forstår verden. Det er derfor viktig å forsøke å skille observasjonsprosessen fra tolkningsprosessen (Dalland, 2020, s.109) og å være klar over egne verdier, holdninger og fordommer. På den ene side kan det hende at jeg tolker observasjonene feil, men på den andre siden kan metoden og fremgangsmåten jeg valgte, styrke undersøkelsens validitet nettopp fordi observasjonene ble skrevet ned i øyeblikket.

4. Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapittelet vil jeg presentere mine funn. Et utvalg av i alt 12 observasjoner, danner grunnlag for to praksisfortellinger som tydelig viser hvordan barn deltar og hvordan barn har mulighet til å delta i de forskjellige samlingene. Oppgavens problemstilling er; Hvordan deltar barn fra 0-2 år i en formell og en uformell samling i barnehagen? Hovedfunn i denne undersøkelsen, viser at det skapes et større handlingsrom for små barns deltagelse i de uformelle samlingene, hvor personalet følger barnets initiativ, enn i de formelle samlingene hvor barn må følge regler, struktur, mål og innhold, satt av de ansatte. Jeg vil i de følgende eksemplene, presentere to praksisfortellinger som tydelig viser hva som skjer i de to forskjellige samlingene. Praksisfortellingene drøftes fortløpende opp mot teori fra kap. 2.

4. 1 En praksisfortelling basert på observasjoner av uformelle samlinger

4.1.1 "Dynamisk deltagelse og samspill med plass til alle"

To barn og en voksen er inne på rommet som avdelingen kaller puterom. Barna er litt overalt og utforsker forskjellige objekter som finnes i rommet. Helge (1 år) tar frem en pute som er formet som "ei bru" og setter den ned foran den voksne (Mona). Helge trommer med ivrige små hender på den store puten han støtter seg til, mens han gynger med kroppen og bøyer knærne ned og opp, ned og opp. Helge kikker på Mona og smiler. Mona kikker tilbake, smiler og sier «*Tripp, trapp, tripp, trapp.*» Helge klapper i hendene og smiler stort i det Mona starter å synge "lille bukken bruse" sangen. Helge trommer nå enda ivrigere bortover puta med håndflatene sine og bryter ut i et gledes hyl. Et av de andre barna (Knut 2 år) kommer nå bort. Han har med en bil som han holder opp foran Mona. «*ja, se! En rød bil hadde du*» sier Mona og smiler til Knut. Knut smiler til Mona og kjører bilen videre. Med ett høres raske skritt over gulvet. Med full kraft og ivrige hopp, kommer Olav susende inn i rommet. Han trommer hardt på putene og lager voldsomme bevegelser. «*Væææææ*» roper han og holder armene opp i været, mens han rynker på pannen og lager sinte øyne. «*Oi, hjelp der kom trollet og!*» Sier Mona og leker at hun er redd. Olav smiler til Mona som gjemmer seg bak en pute. Nå kommer Nora (2 år) og Jonas (2 år) også inn i rommet. Helge fortsetter å trippe og trappe på puten.

«Ser dere at Helge er bukkene bruse?» spør Mona og kikker på de to som nettopp kom inn døren. Jonas og Nora smiler og hiver seg med i aktiviteten, ved å gjenta Helges bevegelser og handlinger. Nå er et barn og en voksen, blitt til fem barn og en voksen. Alle barna kikker på Mona som synger videre, mens de deltar med bevegelser som tydelig hører til sangen.

Etter en stund forflyttes aktiviteten til hovedrommet, hvor Helene sitter på gulvet. Det er en avslappet stemning og de voksne småprater litt seg imellom. Barna putler med forskjellige leker og er litt overalt. Plutselig kommer Trym (2år) bort til Helene med en lekehest i hånden sin. Han rekker Helene hesten og plasserer den i hånden hennes. «Fant du hesten du?» spør Helene i det hun tar imot hesten. Trym kikker på Helene, smiler og kikker tilbake på hesten mens han rører varsomt ved den med ene pekefingeren sin. Så kikker han på Helene enda en gang. «Er det fola Blakken?» foreslår Helene. Trym smiler og nikker. Helene begynner å synge fola Blakken, mens Trym går rundt på alle fire og sparker litt med beina. I sangen synger Helene «kommer vesle Trym her inn og klapper deg på nakken.» Knut (2 år) kommer nå bort. «Og meg!» sier han mens han slår seg på magen. «Ja og deg,» svarer Helene og synger sangen til Knut. Helge (1 år) krabber forbi. «Og Helge» sier Helene og begynner å synge til Helge. Helge stopper opp og setter seg sammen med de andre. Nå er tre barn og en voksen samlet på gulvet. Knut springer bort og drar ut resten av dyrene fra hyllen. Han tar med seg en geit bort til de andre. «Og den» sier han mens han rekker Helene geiten. «JA! Alle killebukkene» svarer hun og begynner å synge til Knut. Deretter synger hun samme sang til Trym og til Helge. Helge plukker opp en sau som han dunker i gulvet. «Har du en sau du da?» sier Helene og kiler Helge på magen. Helge smiler og viser sauene til Helene. «Bæ, Bæ lille lam» synger Helene, mens Helge kryper opp i fanget og setter seg godt til rette hos Helene og tygger litt på sauene sin.

4.1.2 Drøfting av “Dynamisk deltagelse og samspill med plass til alle.

I denne observasjonen, ser vi en samling hvor barn deltar ut fra sitt ståsted og voksne deler barnas opplevelse i form av delt oppmerksomhet av barnets interesse (Lunde & Brodal, 2022, s.91). Barns medvirkning er her grunnmuren i at fellesskapet oppstår. Helge er den som starter det hele med å sette puten foran den voksne. Han trommer med hendene og gynger med kroppen. Jeg tolker at Helge her var på oppdagelsesferd i rommet og at hans rytmiske, musiske og kroppslige uttrykk kommer til syne, slik Wolf påpeker at er en viktig del av små barns uttrykksformer (Wolf, 2014, s.98). Helges uttrykk ble starten på et samspill som etter hvert fikk utvikle seg. Mona ser Helge og hans deltagelse som meningsfull (Haugen, et al., 2014, s.35), og er raskt ute med å tolke denne deltagelsen som eventyret om bukkene bruse. Her blir det tydelig at et planlagt pedagogisk innhold og tema fra den formelle samlingen, gir videre inspirasjon inn i et eksistensielt møte (Eriksen & Isaksen, 2020, s.65). Om det er bukkene bruse Helge i utgangspunktet mente å vise med hans handlinger, er uvisst for utenforstående. Likevel ser Helge ut til å være enig i hvordan hans bidrag blir sett og mottatt av den voksne, ved at han smiler, blir ivrig i sine bevegelser, og fortsetter det samme ritualet mens Mona synger. Monas handling kan handle om å avstemme seg barnet (Kjær, 2019, s.92), mens Helges svar kan handle om å føle seg anerkjent (Eriksen og Isaksen, 2022, s.64). Samspillet viser seg som likeverdige i form av at barn og voksen gjensidig gir og får impulser fra hverandre, og på den måten spiller videre på hverandres bidrag (Eriksen & Isaksen, 2020, s.63). At Mona og Helge er i dette samspillet, gjør likevel ikke Mona låst i temaet “bukkene bruse.” Det blir tydelig i det Knut kommer kjørende med den røde bilen som han ønsker å vise til Mona. Det er plass til Knut også. Her ser vi et godt eksempel på det Bae kaller for et romslig samspillsmønster (Bae, 2009, s.9-28). Monas oppmerksomhet rettet mot Knuts alternative deltagelse, vitner om at barnets bidrag er viktigere enn hva temaet i utgangspunktet handler om. Mona gir dermed plass til Knuts egen meningsskaping i situasjonen (Lunde og Brodal, 2022, s.80). Det er ingen satte regler for hva eller hvem som får plass. Medvirkning og barnet som subjekt er her tydelig fremtredende (Schei, 2019, s.104). Knut på sin side er raskt ferdig og fornøyd med sin kontakt i det Mona ser ham, forstår hans hensikt og anerkjenner hans

bidrag (Haugen, et al., 2014, s.35). Han kan derfor fortsette sin ferd og sin egen utforsking. Monas tilstedeværelse og sensitive voksenrolle skaper også rom for at flere barn kan få plass i fellesskapet (Kjær, 2019, s.92). Det ser vi tydelig i det Olav kommer inn med full kraft. Hans bidrag er like velkomment som Helges forsiktige framtoning eller Knuts aktive uttrykk (Bae, 2018, s.46). Videre kommer Jonas og Nora inn på puterommet. Monas velkomst og bemerkelse av Helges allerede eksisterende aktivitet i rommet, inviterer Jonas og Nora med i Helges fellesskap, og Mona støtter med det barnas mulighet til å delta i samme fellesskap og til å bygge relasjoner og vennskap seg imellom (Drugli, 2017, s.170). Monas handlinger i denne samlingen, viser at hun har en forståelse av barns unike (Wolf, 2014, s.98) deltagelse og uttrykk, som meningsfulle bidrag til fellesskapet.

At aktiviteten forflytter seg til et annet rom, vitner om barns kompleksitet (Bae, 2018, s.46). Barna er i konstant bevegelse på sin oppdagelsesferd og søker etter nye sammenhenger og mening for seg selv (Lunde og Brodal, 2022, s.80). I det andre rommet, møter barna Helene som sitter på gulvet. Helene er til stede og nær i sin rolle i det Trym kommer bort for å vise henne hesten (Kjær, 2019, s.92). Hun spiller videre på Tryms bidrag til deltagelse i fellesskapet (Eriksen & Isaksen, 2020, s.63) ved å synge om hesten han rekker henne. Om dette var Tryms mening med å vise Helene hesten, er uvisst for utenforstående. Likevel tar han Helenes bidrag imot med et uttrykk som vitner om at han er fornøyd og at hans eget bidrag ble forstått riktig (Eriksen og Isaksen, 2022, s.64). Videre inkluderer hun flere barn i aktiviteten, også Helge som egentlig bare var på vei forbi. Helene bidrar her med å styrke Helges mulighet til deltagelse i fellesskapet og til å danne relasjoner og vennskap til andre barn (Drugli, 2017, s.170). Videre viser Knut interesse for å delta i samspill sammen med Trym og Helene ved å si «*Og meg!*» På den måten inkluderer han seg selv i fellesskapet, men med Helenes handling og tilstedeværelse som inngangsbillett.

4.2 En praksisfortelling basert på observasjoner av formelle samlinger

4.2.1 “Er det plass til meg her?”

Den formelle Samlingen starter ved at de ansatte finner frem tripp-trapp stoler som barna skal sitte i. Flere av barna springer med små lette skritt over gulvet og bort til stolene sine. Noen av de eldste barna klatrer oppi stolene selv, mens de yngste løftes på plass. Stolene er plassert på rekke foran sofaen, hvor den voksne som leder samlingsstunden sitter.

Samlingen skal til å begynne og de fleste av barna har nå funnet plassen sin. Knut (2 år) smiler lurt, setter seg i sofaen og klapper med hendene på siden av beina sine og sier «*sitte her.*» Helene smiler til Knut og svarer «*nei, sitte i stolen din, så ser du bedre.*» Uten noen flere innvendinger, klatrer Knut oppi stolen sin. Han smiler og klapper med hendene og sier «*Finne trollet!*» Helge (1 år) løftes opp i stolen sin. Han gynger fram og tilbake og smiler, slik han ofte gjør.

Nesten alle barna er nå på plass, bare Olav (2 år) mangler. Heller ikke i dag vil han sitte i tripp trapp stolen sin og viser tydelig motstand og gråt i det Helene forsøker å sette ham ned i bøylen. Han vrir seg i armene til Helene og kaster seg i voldsomme byks, tydelig frustrert over situasjonen. Helene gir opp og tar han i stedet med på siderommet hvor hun foreslår at de to kan leke sammen. Olav fortsetter å gråte høyt og sårt.

Siri som leder samlingen i dag, tar frem boksen med dyr. Barna har hver sin sang og hvert sitt dyr som er “deres,” som de synger om og setter oppi en båt dersom barna som “eier” dyret er i barnehagen. Hun tar frem ei ku og begynner å syng «*melkeku, du og du.*» Olav kommer da springende ut av siderommet og inn på hovedrommet hvor samlingen er i gang. Han smiler og peker bort mot de andre barna, tydelig begeistret. Han er raskt borte hos Siri og plukker opp lekekuen. «*Ja, se der kom du jo,*» sier Siri og lar Olav vise kuen til de andre barna. Olav blir ivrig og vil ha tak i flere dyr.

Knut kikker bort på Olav som får lov til å vise frem flere dyr. Med en forsiktig, nesten spørrende mine og med blikket festet på Siri, drister Knut seg til å forsøke å gå ned av stolen sin. Før han får komt seg helt ned, “fanges” han av et forsiktig grep om armen og Helenes

rolige stemme som sier «*sitte i stolen din.*» Knut kikker forbauset på Helene, og med ett forsvinner smilet. Hans spørrende mine, går nå over i skuffelse. Knut kikker opp i taket og blir taus en liten stund.

«*Dette blir feil for de andre vet du,*» sier Helene og kikker på Siri. Siri nikker bekræftende. Helene reiser seg så opp av egen stol og går bort til Olav. «*Sitte her i fanget mitt,*» sier hun og løfter Olav opp i fanget. Olav kaster rasende på kroppen og gråter høyt. Helene holder ham forsiktig fast og sier «*jo, se, alle de andre sitter fint,*» mens hun peker på de andre barna som nå sitter tause og kikker med store øyne på Olav. Olav gråter enda høyere. Helene reiser seg opp og bærer Olav med seg. «*Du får bli med meg å dekke bordet du da,*» sier hun og løfter en rasende Olav bort til kjøleskapet.

Imens fortsetter Siri samlingen med de andre barna ved å synge om resten av dyrene i boksen. Siri synger for barna, en etter en, og en etter en flytter dyrene over i båten. Etter at alle dyrene som skal med i dag er på plass i båten, viser Siri frem dyrene til de barna som har fri eller er syke. «*De får ligge i boksen til Ali, Grete og Jasmin er tilbake i barnehagen*» sier Siri og begynner å legge dyrene bort.

“Den!” sier Knut og peker på uglen. «*Nei, uglen er ikke din vet du, den er Ali sin. Den kan vi synge om når Ali kommer tilbake,*» sier Siri og legger uglen bort. «*Men skal vi telle alle dyrene og alle ungene som er her i dag?*» spør Siri. «*Nei, ogle!*» sier Knut bestemt og peker på uglen. «*Nei, ikke i dag,*» svarer Siri og begynner å telle. «*1,2,3,4,5 dyr i dag, og 1,2,3,4,5 barn i barnehagen,*» sier Siri. Så “seiler” hun båten og dyrene av sted, og samlingen glir over i neste tema ...

4.2.2 Drøfting av “er det plass til meg her?”

I denne observasjonen ser vi en samling basert på de ansattes struktur med et planlagt pedagogisk innhold (Eriksen og Isaksen, 2022, s.64). Flere av barna smiler, viser glede og løper med små lette skritt bort til plassen sin i det samlingen skal begynne. Denne iveren vitner om at barna er begeistret og at de ønsker å delta i fellesskapet i samlingen (Hansen, 2013, s.26). Likevel viser observasjonen at enkelte barn ikke ønsker å delta med de rammene som er satt (Lunde & Brodal, 2022, s.123). I denne samlingen ser vi at barn og voksne deltar med to forskjellige forståelser og perspektiv på aktiviteten de er en del av. Knut er deltagende. Han foreslo tidlig i samlingen at han kunne få sitte i sofaen. Dette forslaget ble raskt avfeid av Helene med en beskjed om at alle må sitte i stolen sin. Likevel var dette sagt med en varme og mildhet som vitner om at Helene er opptatt av å ivareta Knuts bidrag og forslag til deltagelse på en måte som ivaretar Knuts følelser. Dette tolker jeg som at Helene vil bevare og bygge gode relasjoner med Knut (Kjær, 2019, s.92). Samtidig inneholder denne handlingen styring og bruk av makt (Eriksen & Isaksen, 2020, s.30). Makt kan handle om hvordan mennesker bruker ulike former for styringsteknikker, og i denne praksisfortellingen kommer makten til uttrykk ved at regler satt av de ansatte, hindrer barns medbestemmelse. Knut på sin side, godtok tilsynelatende forklaringen han fikk og satt seg i stolen. Dette kan tolkes som at Knut egentlig har forstått “spillereglene” og at han delvis godkjenner betingelsene for hvordan han får eller ikke får delta. Likevel tester han om disse reglene fortsatt gjelder ved å prøve dem ut (Lunde og Brodal, 2022, s.80). Knut har en fordel i hans godt utviklede språk når det gjelder mulighet for deltagelse i denne type samling. Det verbale språket åpner for at han kan spørre den voksne om lov, få en forklaring han forstår, for så å godkjenne betingelsene eller reforhandle. (Lunde & Brodal, 2022, s.122).

Olav derimot, har ikke godtatt disse betingelsene satt av de ansatte. Han skiller seg ut i form av sterke protester og kraftig motstand mot å delta slik rammene er satt (Eriksen og Isaksen, 2022, s.64). Olav har begrensede muligheter for å kunne uttrykke seg verbalt, forhandle, godkjenne eller reforhandle. Olav har i tillegg et temperament og en personlighet som viser seg ved å uttrykke seg kroppslig og kraftfullt (Lunde & Brodal, 2022, s.123). Jeg vurderer at

uttrykk Olav viser, vitner om at Olav ikke forstår hvorfor han med sitt kroppslige og utforskende uttrykk, må sitte i ro i denne aktiviteten (Lunde & Brodal, 2022, s.122). Dette gir han tydelig uttrykk for ved å motsette seg ansattes ønske og regel om at barna skal sitte fastspent i bøyler i en tripp trapp stol. Fordi han også uttrykker seg kraftfullt og eksplosivt, får han først delvis gjennom sitt budskap og vilje, i form av at Helene gir opp. Likevel får han ikke delta slik han ønsker og blir tatt bort fra samlingen (Eriksen & Isaksen, 2020, s.30). Her ser vi et tydelig eksempel på det Bae kaller for et trangt samspillsmønster (Bae, 2009, s.9-28). Ved å observere gleden og iveren i det Olav kommer løpende ut av rommet og bort til Siri som synger, kan vi se at Olav har et ønske om å delta i fellesskapet i samling, men på egne premisser og med mulighet for å ta i bruk sin unike, kroppslige uttrykksform (Lunde & Brodal, 2022, s.123).

Knut observerer nå Olav og hans alternative deltagelse. Han ser at Siri lar Olav få delta med bevegelse, kroppslige uttrykk og med mulighet til å kunne ta og kjenne på dyrene. Jeg tolker at dette utfordrer Knuts opprinnelige forståelse av samlingens innhold, struktur og regler, og med det også Knuts utgangspunktet for å godkjenne betingelsene i situasjonen som de nå begge er del av. Knut må derfor teste om hans forståelse av samling fortsatt er riktig, eller om hans nye erfaring gjør at han må finne en ny forståelse av samling (Lunde og Brodal, 2022, s.80). Hans forsiktige fremtoning og iakttagelse av de voksne i det han beveger seg forsiktig ned av stolen, vitner om at han vurderer om det han gjør er lov eller ikke. Likevel opplever Knut å bli irettesatt (Eriksen & Isaksen, 2020, s.30) og får med det bekreftet at han hadde forstått sin egen situasjon riktig i første omgang. Samtidig får Knut en utvidet forståelse av situasjonen. Han ser at Olav med sine kraftfulle uttrykk og sterke vilje, får lov til andre ting enn ham selv. Vi kan her snakke om at Knut kan oppfatte dette som forvirrende eller urettferdig (Eriksen & Isaksen, 2022, s.100). På den måten kan ansattes gode hensikter virke ødeleggende for barnefellesskapet i form av at denne typen praksis, allerede ved barnas toårsalder, skaper et bilde hos Knut av Olav som spesiell i negativt lys (Lunde og Brodal, 2022, s.80). Helene oppfatter at dette "blir feil" for Knut. Dette velger hun å løse ved å si dette høyt, mens hun kikker på Siri som i utgangspunktet lot Olav få lov til å delta slik han ønsket. Igjen kan vi snakke om makt (Eriksen & Isaksen, 2020, s.30), men her mellom to ansatte. Siri som i utgangspunktet valgte å la Olav delta på en alternativ måte, ble irettesatt av Helenes kommentar og blikk. Helene velger videre å ta Olav på fanget. Når han protesterer, bæres

Olav bort, og blir med det ekskludert fra fellesskapet (Lunde & Brodal, 2022, s.123).

Helge som i den uformelle samlingen, var selve initiativtakeren til at samlingen oppsto, sitter i denne formelle samlingen som delvis passiv deltager (Bae, 2018, s.54). Helges deltagelse viser seg i stor grad gjennom uttrykk som handler om å sanse. Dette ser vi i den uformelle samlingen hvor Helges trang til å utforske hvordan ting henger sammen er fremtredende i hans særegne uttrykk (Bae, 2018, s.46). I den formelle samlingen bruker Helge fortsatt blikket aktivt i det han tar inn alle inntrykk av det som skjer rundt ham. Likevel kan han ikke på samme måte som i den uformelle samlingen, utforske ulike elementer blikket fester seg til (Eriksen & Isaksen, 2020, s.30). Helge blir her rolig og observerende, nesten på grensen til usynlig. Selv jeg som observatør, tok meg i å "glemme" Helge og hans deltagelse.

Videre i samlingen ser vi at de ansatte har laget et pedagogisk innhold i samlingen, noe som kan bidra som viktige inntrykk og grunnlag for at eksistensielle møter kan oppstå (Eriksen & Isaksen, 2020, s.65) Likevel ser vi her at sang av dyr skal skje på en bestemt måte, i en bestemt rekkefølge og med et klart mål. Slik jeg forstår denne aktiviteten fra de ansattes perspektiv, handler denne aktiviteten om å tydelig vise barna hvem som er i barnehagen, samt telle hvor mange barn som er i barnehagen, hvor mange dyr som er i båten og hvor mange barn som er borte (Eriksen og Isaksen, 2022, s.64). Fra et barneperspektiv, ser jeg likevel at denne aktiviteten begrenser barns mulighet for medvirkning og medbestemmelse (Gunnestad, 2019, s.78). Det blir tydelig i det Knut protesterer og sier "Nei! Ogle!" i det Siri legger dyrene bort. Jeg tolker at Knut vil synge om uglen, uavhengig av hvilke barn som er eller ikke er i barnehagen den dagen. Barns egen meningsskapning (Lunde og Brodal, 2022, s.80) kan her forstås som at det gir mening for Knut å synge "bare" for å synge. Knuts fordel i hans godt utviklede språk og hans tydelige protester, er her ikke nok til at han får gjennomslag for sitt ønske om å synge om uglen. Han får ikke medvirke, han blir ikke hørt og Knuts ønske om å delta, kommer i skyggen av de ansattes regler og det planlagte pedagogisk innholdet i samlingen (Eriksen& Isaksen, 2020, s.33). Barns innspill kan derfor sies å ikke være sett som meningsfulle innspill (Eriksen og Isaksen, 2022, s.64) av ansatte i denne samlingen.

4.3 Sammendrag av drøfting

Ved å se på observasjoner, tolking, analyse og drøfting i en samlet enhet, ble det tydelig at barn ønsker å delta i de forskjellige samlingene, både formelle og uformelle (Hansen, 2013, s.26). I motsetning til Pedersen (Pedersen, 2008, s.376-387) som i sin undersøkelse fant at ansatte snakker om barn i positivt og negativt lys, fant jeg i min undersøkelse at ansatte, gjennomgående i alle mine observasjoner, snakket med rolig stemme og en varm fremtoning, i møte med alle barn. Dette tolker jeg til å være en bevisst fremtoning med et ønske om å bygge og å bevare gode relasjoner til barna på avdelingen (Kjær, 2019, s.92). Med denne forståelsen av personalets perspektiv, vurderer jeg handlinger utført av personalet, både i formelle og uformelle samlinger, til å være gjort med gode hensikter og i beste mening. Likevel blir personalets gode hensikter og handlinger, utfordret av barns reelle mulighet til deltagelse i de forskjellige samlingene (Bae, 2018, s.53), og barn blir satt i positivt og negativt lys som følge av samspillsmønstre som utspiller seg mellom barn og voksen.

I den formelle samlingen, er regler og sanksjoner av barns uttrykk fremtredende som en hemmende faktor for små barns mulighet til deltagelse. Det ble tydelig at noen uttrykk er godkjent, mens andre uttrykk er mindre godkjent (Lunde & Brodal, 2022, s.123). Jeg tolker at personalets forventninger til barnas måte å delta på (Lunde & Brodal, 2022, s.123), her er grunnlag for valg personalet tar. Samspillsmønstret kan i denne samlingen derfor beskrives som trangt, i form av at barna har begrenset handlingsrom i samspill med andre barn og voksne (Bae, 2009, s.9-28). Den formelle samlingen kan med det beskrives som en aktivitet som hemmer barns medvirkning og som på tross av gode hensikter og varme relasjoner, virker ekskluderende av enkelte barn og deres deltagelse (Lunde & Brodal, 2022, s.123). Dette funnet står i sterk kontrast til barns mulighet til deltagelse i den uformelle samlingen.

I den uformelle samlingen, er det barnet selv som er initiativtakeren til at samspillet oppstår. Møtet er ikke planlagt, men oppstår spontant (Eriksen & Isaksen, s.64). Ansatte er her deltakere av barns egen meningsskaping, ved at de legger merke til og støtter hvert barns individuelle uttrykk, initiativ og deltagelse (Bae, 2018, s.46). Barn og voksne bygger her videre på hverandres deltagelse i et dynamisk samspill med plass til alle (Eriksen & Isaksen, 2020, s.63). I denne samlingen, styrkes barns vennskap i form av at ansatte er nære, støttende og

tilgjengelige omsorgspersoner for det enkelte barn og for barnas relasjonsbygging til hverandre (Drugli, 2017, s.170). Samspillsmønsteret kan i denne samlingen derfor beskrives som romslig i form av at barna har stort handlingsrom i samspill med andre barn og voksne (Bae, 2009, s.9-28). Her er ingen uttrykk sett som rett eller galt, ønsket eller uønsket. Barns særegenhet er tvert om sett og opplevd som en styrke fremfor et hinder. Barns medvirkning og barns individuelle uttrykk fremstår her som selve drivkraften i at samlingen er i bevegelse og at fellesskapet kan vokse.

5. konklusjon

Formålet med denne undersøkelsen, har vært å finne svar på problemstillingen: Hvordan deltar barn fra 0-2 år i en formell og en uformell samling i barnehagen? Når jeg i denne oppgaven har undersøkt små barns deltagelse i samlinger, erfarer jeg at datainnsamlingsmetoden observasjon, har gitt meg gode muligheter til nettopp å belyse hvordan små barn viser sin deltagelse. Hvorvidt jeg har funnet svar på problemstillingen kan selvsagt diskuteres, men jeg fant funn som belyser små barns deltagelse i samlinger på den aktuelle avdelingen. På den ene siden, fant jeg at ansatte utelukkende snakker varmt om barn og med barn, uavhengig av om de legger opp til formell eller uformell samling. Dette speiler for meg, at ansatte har gode intensjoner i handlinger de utfører. På den andre siden viser funn at det likevel ble tydelig at hvordan ansatte møter barns medvirkning, har stor betydning for hvordan deltagelsen til det enkelte barnet kommer til syne i fellesskapet, og om barnet blir satt i et positivt eller negativt lys. Jeg vurderer derfor at personalets handlinger har stor kraft i å virke både fremmende og hemmende for barns deltagelse i fellesskapet i samling på den aktuelle avdelingen.

Jeg fant at ansattes forventninger til barn i voksenstyrte, formelle samlinger, åpner for barns "riktige" deltagelse og lukker for barns "gale" deltagelse. Fordi barns deltagelse kan ses som typisk, vil det også si at de barna som strever med å oppfylle kravene om "riktig" deltagelse i de formelle samlingene, også er de barna som gang på gang opplever at deres deltagelse og uttrykk er sett som "galt." Dette funnet er interessant i form av å belyse at barn, på tross av ansattes gode hensikter, kan oppleve å falle utenfor fellesskapet som følge av rammene barna må forholde seg til. Å reflektere over egne hensikter sett opp mot barns opplevelse av utøvd praksis, er derfor svært viktig for å sikre at barn blir inkludert i fellesskapet.

Samtidig viser funn at barns medvirkning blir tydelig fremtredende i de uformelle samlingene, hvor ansatte følger hvert barns uttrykk og deres eget initiativ. Funnet viser at barn i disse samlingene, er likeverdige deltagere av et inkluderende fellesskap. Dette funnet er interessant i form av å belyse tendenser til at barn som får medvirke, både kan oppleve å bli sett, hørt, godtatt og forstått på individnivå, og samtidig være viktige bidragsytere til at et

felleskap kan oppstå og utvikle seg i positiv retning mot et inkluderende fellesskap i barnehagen.

Arbeidet med denne bacheloroppgaven har gitt meg ny og verdifull innsikt i hvordan formelle og uformelle samlingsstunder kan påvirke barns deltakelse på godt og vondt. Gjennom refleksjoner i arbeid med denne oppgaven, kjenner jeg nå på en dypere forståelse for hvordan jeg som ferdig barnehagelærer, kan arbeide for å skape et inkluderende fellesskap for alle barn i egen barnehage. Samtidig kjenner jeg også på en økt nysgjerrighet på å forske mer på oppgavens tema. Som et videre arbeid med denne oppgavens tema, hadde det for eksempel vært svært interessant å intervju e egne informanter og å bygge videre på denne undersøkelsen. En vinkling, kunne da vært å undersøke mulige forklaringer til avdelingens valg av struktur, innhold og rammer i den formelle samlingen. For hvorfor blir noen barn i den **formelle** samlingen i barnehagen «de bråkete, de voldsomme eller de stille? Og hvorfor er stille bra og bråkete dårlig?»

6. kildehenvisning

- Bae, B. (2018) *politikk, lek og læring, barnehageliv frå mange kanter*. Fagbokforlaget
- Bae, B. (2009). Rom for medvirkning? Samspillet mellom førskolelærer og barn. *Norsk senter for barneforskning*. Hentet fra <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/10642/1156>
- Bergsland, D. M & Jæger, H. (2022). *Bachelor oppgaven i barnehage lærer utdanningen* (2.utg.) Cappelen Damm akademisk
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7.utg.) Gyldendal Norsk Forlag.
- Drugli, M. B. (2017). *Liten i barnehagen* (3.utg.) Cappelen Damm akademisk
- Eriksen, A. & Isaksen, B. (2020) *Kunsten å samles*. Universitetsforlaget
- Gunnestad, A. (2014) *Didaktikk for barnehagelærere, en innføring*. Universitetsforlaget
- Hernes, L., Vist, T. & Winger, N. (2019). *Blikk for barn*. Fagbokforlaget.
- Kjær, A. (2019). *Sanselig prosjektarbeid med barn 0-2 år, fra forberedelse til fordypning*. Cappelen Damm Akademisk.
- Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. <https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/rammeplan-for-barnehagen—bokmal-pdf.pdf>
- Lunde, C. & Brodal, P. (2022) *Lek og læring i et nevroperspektiv, hvordan gode intensjoner kan ødelegge barns lærelyst*. Universitetsforlaget.
- Mælan, E. N. & Drugli, M. B. (2022) *Barnehagen: Gode relasjoner i barnehagen*. Gyldendal
- Pedersen, K. (2008). *Inkluderende pedagogikk i barnehagen – et samarbeidsprosjekt*. 92(5),

376-387. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2987-2008-05-0>

Rienecker, L. & Jørgensen, P. S. (2013) *Den gode oppgaven, håndbok i oppgaveskriving på universitetet og høyskole* (2. Utg.) Fagbokforlaget

Schei, B., T. (2019) *Musikkpraktisk klokskap i arbeidet med barnehagebarn*. Fagbokforlaget.

Wolf, K. (2014). *Små barns lek og samspill i barnehagen*. Universitetsforlaget.

Åberg, A. & Taguchi, L.H. *Lyttende pedagogikk, etikk og demokrati i praktisk arbeid*. (2006) Universitetsforlaget.

Vil du delta i undersøkelsen til bachelorprosjektet

«Inkluderende fellesskap i barnehagen»?

Til Ansatte og foresatte av barn på småbarnsavdeling

Jeg er 4. års ABLU student i barnehagelærerutdanningen på Høgskulen på Vestlandet, og skal skrive en bacheloroppgave som handler om små barns deltagelse i samling. Dette er et spørsmål til deg som ansatt på avdeling om å delta i oppgavens undersøkelse, og til deg som foresatt, om å på vegne av ditt barn, godkjenne eller avslå forespørselen om barnets deltagelse i oppgavens undersøkelse. Formålet med undersøkelsen, er å samle inn data som kan bidra til å svare på aktuell problemstilling. I dette skrivet får du informasjon om målene for prosjektet og hva deltagelse vil innebære for deg eller ditt barn.

Formål

Temaet jeg har valgt å skrive om i min bacheloroppgave, er temaet inkluderende fellesskap. Bakgrunnen for valg av tema, er at jeg brenner for at alle barn skal få oppleve å være del av et fellesskap, og at barna skal få kjenne på verdien av å være betydningsfull i seg selv og for andre. Forskning viser at mellom åtte og tolv prosent av alle barn i barnehagen jevnlig blir ekskludert fra lek eller utsatt for krenkelser (Kunnskapsdepartementet, 2021).

Temaet er derfor viktig og aktuelt for hele barnehagesektoren og alle andre som arbeider/samhandler med barn. Vi trenger mer kunnskap om temaet slik at vi når målet om at alle barn kan kjenne seg inkludert i sitt barnehagemiljø og at alle barn får delta i et inkluderende fellesskap. I dette prosjektet er formålet å se nærmere på hva deler av dette arbeidet kan handle om. Jeg vil i min oppgave se nærmere på samlingsstunden i barnehagen, hvor nærhet og fellesskap må ses som mål for aktiviteten. Min problemstilling blir derfor: hvordan uttrykker barn fra 0-2 år deltagelse i samlingsstund?

For å samle inn data til undersøkelsen, vil jeg benytte observasjon som metode. I undersøkelsen skal jeg observere hvordan personalet praktiserer samlingsstund, hvordan barn deltar og hvordan ansatte responderer til barns deltagelse. Her vil jeg særlig legge merke til hvordan barnas atferd og kroppslighet kommer til uttrykk, og hvordan uttrykkene barn viser blir møtt av personalet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget av deltakere er strategisk valgt. Fordi problemstillingen er klar på hvilken aldersgruppe som skal forskes på, så er det naturlig å velge en avdeling hvor denne aldersgruppen er majoriteten av samlet barnegruppe. Det er derfor valgt en ren småbarnsavdeling hvor informantene vil være både ansatte og barn.

Hva innebærer det for deg å delta?

Personalet:

Dersom du som ansatt velger å delta i denne undersøkelsen, innebærer det at:

- Du blir observert i samhandling med barna i samlingsstund.
- Undersøkelsen er rettet mot barnas opplevelser av fellesskapet i samlingsstunden, men det vil være nødvendig å observere, tolke og analysere ansattes samhandling med barn i samling for å kunne svare på oppgavens problemstilling. Med samhandling, menes hvordan personalet responderer på barns uttrykk og deltagelse.
- Observasjonene samles inn via notater og gjengis som praksisfortellinger i oppgaven.
- Jeg ønsker å observere samtlige (3) av de ansatte som jobber på avdelingen. Hvilken rolle (pedagog, fagarbeider eller assistent) ansatte har, vektlegges ikke i denne undersøkelsen.
- Selve undersøkelsen består av observasjoner over 5 dager.
- All deltagelse er anonym.

Barna:

Dersom du som foresatt, på vegne av ditt barn takker ja til å delta i denne undersøkelsen, innebærer det at:

- Jeg i mine observasjoner av barna, vil se etter hvordan barna uttrykker seg og deltar i samspill med barn og voksne i samlingsstund.
- Jeg vil tolke barnas uttrykk.
- Det er ønskelig å observere alle (9) barna på avdelingen, men dette fordrer at alle foreldre takker ja til å delta på vegne av sitt barn.
- Jeg vil observere barna i fem dager, fortrinnsvis fortløpende over fem sammenhengende dager.
- Observasjonen starter ca. 30 min før samling, og varer til samlingen er over.
- Observasjonene skjer på avdelingen sammen med barnas daglige omsorgspersoner i barnehagen, i sitt trygge miljø.
- All deltagelse er anonym.

Det er frivillig å delta i denne undersøkelsen.

Hvis du som ansatt velger å delta, eller du som foresatt takker ja på barets vegne til å delta, kan du når som helst innen gitt frist, trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle data fra deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg som ansatt og om barnet til formålene som er fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Undersøkelsen vil ikke samle inn personopplysninger, og datamateriale vil anonymiseres, slik at ingen deltakere er gjenkjennbare i den endelige oppgaven.

Ved behandlingsansvarlig institusjon vil veileder og ekstern sensor ha tilgang til ferdig oppgave. Student har også gitt samtykke til å kunne publisere oppgaven via HVL.

Barnehagen og avdelingen som er med i undersøkelsen, er anonymisert. Alle navn som oppgis i tekst vil være fiktive navn. Hverken notater eller ferdig tekst skal inneholde ekte navn. Dette er for at ingen skal kunne kjenne igjen barn eller voksne som er med i denne undersøkelsen. Når bacheloroppgaven er ferdig sensurert, vil all informasjon du har gitt bli slettet og makulert.

Prosjektet vil ikke behandle personopplysninger

Prosjektet vil ikke innhente og behandle personopplysninger. Prosjektet vil etter planen avsluttes 25. Mai 2023. Eventuelt trekk av samtykke for å delta, må gjøres innen 18. Mai slik at det fremdeles er mulig å redigere oppgaven før innlevering.

Hvis du har spørsmål til studien, ta kontakt med prosjektansvarlig:

HVL, Høgskulen på Vestlandet ved Randi Elisabeth Nordlie (randi.nordlie@hvl.no, tlf. kontor: 53 49 13 65, mobil: 90852437)

Med vennlig hilsen

Forsker Live Aurstad og veileder Randi Elisabeth Nordlie.

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “Inkluderende fellesskap” og jeg (sett kryss i ruten som stemmer):

Samtykker til å delta i prosjektet

Samtykker ikke til å delta i prosjektet

Jeg samtykker til:

å delta som ansatt i observasjoner som del av undersøkelsen

at mitt barn deltar i observasjoner som del av undersøkelsen

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

NB! Prosjektet skal ikke behandle personopplysninger, og derfor skal dette informasjonsskrivet ikke signeres!